

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

47 Non bene præpositos domui cupidosque repelle.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

DISTINCTIO XLVII.

Q uod autem in fine huius capituli usurarii ordinari prohibentur, inde est, quod usuram exercentes cupiditate deferuntur: capiti autem ab Apostolo a ordinari prohibentur 3 quia tales facile a iusto deviant.

C. I. ¶ Diaconus, presbyter, & Episcopus exigent usuras, nisi desierit, deponatur.

Unde in canonibus Apostolorum, c. 44. legitur. Episcopus b, aut presbyter, aut diaconus usuras a debitoribus exigens, aut definat, aut certe deponatur.

C. II. ¶ Usuras exigens, sine clericus, sine subditus, regule, deprecatur.

Item ex concilio Nicarno, cap. 17.

Quoniam c multi falso regule constituti avaritiam, & turpia lucra sectantur, obliuiscuntur divine scripturam dantes, centesimas exigunt, iuste censuit sancta & magna synodus, ut si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuras accipiens, aut d. ex adinventione aliqua, vel quolibet modo negotium transigens, aut hemiola, id est, sexcupla. i. e. exigens, vel aliquid tale pro usuris ex cogitans turpis lucri gratia, deiciatur a clero, & alienus existat a regule.

¶ Sexcupla ¶ Hoc sequitur alterum usurarum genus, quantum gravissimum, in fugibus hominibus, vel amentibus, constitutum lege permissum, quia non est in codice Theodosiano, lib. 2. tit. ult. de usura. l. 1. Eodem perinet, quod scribit Hieronymus in commentariis in Ezechielem, lib. 6. c. 11. hu. verba. Solent in agris frumenti & milii, vini, & olei, ceterarumque specierum usura exigi, sive, ut appellat sermo divinus, superabundantia: verbi gratia, ut hanc recipiamus quindem, hoc est, amplius partem mediam. Quomodo hanc rationem, qua Patres illi omnia pecuniarum usuras clericis interdixerunt, voluerint etiam in sexcuplo frugum expresso videnda interdixere. Postea vero in aliis concilio, & a Romano Pontifice, genus omne usurarum, quantum iuri naturali ac divino contrarium, tam clericis, quam laici fuerit interdixit, quemadmodum apparet in Decretalibus, ut de Usur.

C. III. ¶ Temporalibus lucris deservientes, Deo nequaquam militare probantur.

Hinc etiam Gregorius in 19. lib. Moralium, c. 21. in 23. cap. Job. scribit, dicens.

Omnes huius seculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in celestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem desiderare appetunt, & pro perpetua na parum quidem in labore subsistunt: pro terrenis lucris quaslibet injurias tolerant, & pro celestis mercede vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant: terreno iudici toto etiam die assistere fortes sunt, in oratione vero coram Domino vel unius horam momento lassantur: saepe invidiam, dejectionem, famem pro acquirendis divitiis atque honoribus tolerant, & eorum rerum se abstinentia cruciant, ad quas adipiscendas festinant; superbia autem laboriose quarere tanto magis dissimulant, quanto ea retribui tardius putant. Hi itaque quasi aliarum arborum more deorsum vasti sunt, sursum angusti: quia fortes in inferiora subsistunt, sed ad superiora deficiunt. At contra ex qualitate palmarum designatur proficiens vita iustorum, qui nequaquam sunt in terrenis studiis fortes,

a. 1. Tim. 3. b. Borch. lib. 2. cap. 119. l. 2. cap. 195. & p. 13. cap. 19. Fam. lib. 3. cap. 17. inf. 14. g. 4. c. 2. ex. alia versione: Polyb. l. 4. p. 11. Rab. l. p. c. 32. c. Borch. l. 2. c. 129. Ansel. 7. c. 114. l. 2. p. 6. 1. 196. & p. 13. c. 1. d. redondat ista particula. e. al. scilicet quipia. f. al. scilicet quipia.

& in celestibus debiles; sed longius, atque detinatus, studiosos se Deo exhibent, quam seculo fuisse meminerunt. ¶ Nam cum quibusdam per predicatorem carum fecum dicitur: a. [Humanum dico propter infirmitatem carni vestra. Sicut enim exhaustis membris vestra, servare inanimata & iniquitate ad iniquitatem, ita non exhibete membra vestra servare iustitiam in sanctificationem:] eorum proclivibus infirmitatibus concedendum, ac si eis aperit diceretur, insequamur amplius potestis, saltem tales estote, in fructu honorum operum, quales fuistis dudum in actione vitiorum, ne debiliore vos habeat. sancta libertas acris, quos in carne validos habitus, terrens voluptatis.

¶ Aeris ¶ Apud B. Gregorium legitur, sancta libertas haeres: i. vel, sancta libertas charitatis, quam in carne. In uno autem exemplari Gratiani Vaticano, celestis conversationis, quod in glossa ad explanandum dictionem, acris, asseritur.

C. IV. ¶ Ad sacrorum ordinis usurarii promereri non debent.

Item Gregorius clero, & civibus Neapolitanis, lib. 8. epist. 40.

De b. Petro insuper ad nos pervenisse cognoscitur, quod solides dedit ad usuram: quod vos oportet cum omni subtilitate perquirere: & si ita confiteri, alium eligite, & ab huiusmodi persona felle mota suspendite. Nam nos amatoribus usurarum nulla ratione manus imponimus. Si vero sublimi habita inquisitione, hoc fallum esse patuerit, (quia persona eius nobis ignota est, & utrum ita sit de simplicitate eius, quod ad nos perlatum est, ignoramus) cum decreto a vobis facto ad nos cum venire necesse est; ut vitam moresque illius sollicitius inquirentes, sensum quoque pariter agnoscamus, ut si huic iudicio aptus extiterit, vestra in eo (adjuvante Domino) desideria compleamus.

C. V. ¶ Degradetur clericus, qui usuras accipere detegitur.

Item concilio Eliberitano, c. 20.

Si c. quis clericum detectus fuerit usuras accipere, placuit degradari, & abstinere.

C. VI. ¶ Nec implicari errore, nec cupiditate violari sacerdotem oportet.

Item Leo Anatholo Episcopo Constantinopolitano, epist. 11.

Utum d. catholicum, & praeceptum Domini sacerdotum, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari, dicente sancta scriptura c. [Post concupiscentiam tuam non es.] Mens enim potentia f. avida nec abstinere novit a veritate, nec gaudere concessis, nec i pietati adhibere consentium.

¶ Nec pietati ¶ Hoc postremum orationis membrum abest ab originali, sed habetur etiam apud Ambrosium.

C. VII. ¶ Qui cupiditatem a se non abscindit, bonum auctori inhaerere non valet.

Item Gregorius, l. 7. ep. 100.

Onorum auctori inhaerere alter non valet, nisi cupiditatem a nobis (qua g. omnium malorum radix est) abscindamus.

C. VIII. ¶ Avari est hominum bona invadere, quorum necessitatibus subvenire valet.

Item Ambrosius * de eo, quod scriptum est in Evangelio h. [Homini cuiusdam divitiis fultus ubi reversus attulit.]

Sicut i. ii, qui per infantiam mente translati sunt, non jam res ipsas, sed passionis fur phantasias vident.

a. Rom. 6. b. Ansel. 6. c. Polyb. lib. 2. tit. 1. c. 1. p. 13. c. 12. Paul. d. 3. c. 13. d. Ansel. c. 130. e. Euseb. 11. f. al. pecunia. g. 1. Tim. 6. * Serm. 1. h. Luc. 12. i. Ex Basilius homilia, ad eundem Evangelii locum.

ita etiam mens avari semel vinculis cupiditatis adhi-
 cta, semper aurum, semper argentum videt, semper re-
 ditus computat, gratius aurum intuetur quam solem: a
 ipsa ejus oratio & supplicatio ad Dominum, aurum
 querit. *Post pauca.* Interdum etiam usura arte ne-
 quissima, ex ipso auro aurum nascitur. Sed quid agis:
 Nec fatietas unquam, nec finis adierit cupiditati. *Et in-
 fa.* Sed ais: quid iniquum est, si cum aliena non in-
 vadat, propria diligenter seruo? O impudens dictum!
 Propria dicitur quia: ex quibus reconditis hunc man-
 dum detulisti? Quando in hanc ingressus es lucem,
 quando de ventre matris exiisti, quibus quoque facul-
 tibus, quibusque subsidiis stipatus ingressus es? *Et post
 pauca.* Proprium nemo dicit, quod est commune, quod
 plus quam sufficeret sumptum, etiam violenter
 obtentum est. *Et infra.* Numquid iniquus est Deus,
 ut nobis non equaliter distribuat vitæ subsidia? ut tu
 quidem esses affluens, & abundans, aliis vero deceret,
 & egeret? An idcirco magis, quia & tibi voluit benigni-
 tatis suæ experimenta conferre, & alium per virtutem
 patientiæ coronare? Tu vero susceptis Dei muneribus,
 est in finem tuum redactis, nihil te putas agere iniquum,
 fitam multorum vitæ subsidia solus obtineas? Quis e-
 nim tam injustus, tam avidus, tam avarus, quam qui mul-
 torum alimenta sumit, non usum, sed abundantiam,
 & delicias facit? Neque enim minus est criminis ha-
 bentis tollere, quam cum possis, & abundans, indigen-
 tibus denegare. Elusivum panis est, quem tu detines:
 nudorum indumentum est, quod tu recludis; & misere-
 rorum redemptio est & absolutio, pecunia, quam tu in
 terram desolis. Tot e te ergo scias invadere bona,
 quot a possis prestare quod velis.

¶ Commune. Apud beatum Ambrosium legitur,
 Proprium nemo dicit, quod est commune plus quam suf-
 ficere sumptum, & violenter obtentum est. Sed ob glof-
 sam non est mutandum.

¶ pars. Necessè est etiam, ut ille qui ordinandus est, [sua
 & domus sit bene præpositus] id est, si in laici habitu uxorem
 habuit, ad filios, a viuis ad virtutum studia, & verbo & exem-
 plo provocet, ut quod postea præcipitur est populo, prius exigat
 a domesticis. Unde Apostolus Ephesius I scribit, ut uxores suas
 sicut sua corpora diligant, & sicut suos non ad iracundiam provo-
 cent, sed sicut Christus ad Timotheum g scribens, dixisset, [sic do-
 mus bene præpositus:] statim subponit, [habentem filios
 sibi subditos in omni castitate.] [non h in accusatione]
 luxurix. Non enim talium sollicitudo fructum habet abos redar-
 quendi. Unde de beato Job i legitur, quod pro filii sui quodam
 ma offerbat Des sacrificia, offerens obsecransque per singulos, quos
 tanta charitatu perfectione in unum constrinxit, ut quilibet eorum in
 suo die convenerit fratribus pararet, & ad epulandum secum
 tres fratres suos pariter invitaret. Quod quia Hei facere desi-
 mulavit, ac falsa pietate superavit, delinquentes filios seire voluit
 [sicut in libro Regum legitur] apud destrictam vaditiam semetipsum
 cum filii crudeli damnatione percussit: unde et divina voce dicitur
 k. [Honorasti filios tuos magis, quam me.] Hinc
 etiam David erga filios benignitatem, non disciplina severitatem
 exercuit, contra juvenitatem experimento didicit perniciosam,
 quoniam pueritiam aega licentia permisit esse voluptuosam. U-
 nus quippe eorum fratrem suum suppo corrupserat, a fratre ejus
 Absalom i videlicet, inter epulas, quas fratribus suis fraudu-
 lenter paraverat, stramonatus est. Absalom m vero, postquam
 veniatis a patre obtinuit, de regno illum expulsi, & ad concu-
 binas eius ingressus est, deum per invidia deserti patrem perse-
 cutus, quem in iustis, atque ita suspensus invenit a. Hinc etiam

a sicut vidit. b al. non suum. c al. nauo-
 rano. d aliquando. e Hier. Oceano i. Tim. 3. & ibi glossa.
 f Ephe. 5. g i. Tim. 3. h Tit. i. Job. 1.
 k i. Reg. 2. l 2. Reg. 3. m 2. Reg. 16.

Paulus ad Timotheum b scribit, dicens: [Qui suorum, &
 maxime domesticorum curam non habet, fidem nega-
 vit, & est infideli deterior.] Iure ergo, qui domi sua nescit
 præesse, in Episcopum ordinari prohibetur, quia qui in re minima,
 de qua sibi familiarior debet cura inesse, fideli non est, quomodo
 in ecclesia Dei (ubi sunt & alieni) sollicitam diligentiam ad-
 hibet? unde Hieronymus c, [Non enim d iustus pollicetur ex vi-
 tiis filiorum, sed libertas ab Apostolo ecclesia principi referretur,
 ut tali fiat, qui non timeat propter vitia liberorum ex-
 traneos reprehendere.]

¶ Post. Quod tunc fiet, si non erit, quod sibi imputetur. Cum
 enim gressus hominis a Domino dirigantur e, nec sua f in ho-
 mine eius via: corrumpere quidem potest, corrigere autem non
 valet: pulsare potest, non aperire: manus comprimere, non au-
 tem mouere.

C. IX. ¶ Bonorum hominum disciplina mo-
 res immutare non valet.
 Unde Augustinus clero, & populo Hippone-
 si, epist. 177.

Quantumlibet vigilet disciplina domus mex,
 homo sum, & inter homines vivo: nec mihi arro-
 gare audeo, ut domus mea melior sit, quam arca Noe g,
 ubi tamen inter octo homines unus reprobus inventus
 est: aut melior sit, quam domus Abrahe, ubi dictum
 est h, [Ecce ancillam & filium ejus:] aut melior sit, quam
 domus Isaac, cui de duobus geminis dictum i est, [Lacus
 dilexi, Etia autem videro habui.] & infra. ¶ Similiter au-
 tem fateor charitati vestrae coram Domino Deo nostro,
 qui testis est super animam meam, ex quo Deo servire
 cepti, quomodo difficile sum expertus meliores, quam
 qui in monasteriis profecerunt, ita non sum expertus
 peiores, quam qui in monasteriis ceciderunt k, ita ut
 hinc arbitrer in Apocalypsi l scriptum, [Iustus iustus fiat,
 & iustus iustus adhiuc.]

C. X. ¶ Convicia perditorum a via rectitudinis
 non movere non debent.

Item Cyprianus, lib. 1. epist. 3. Cornelio Papa.

Quod ad nos attinet, conscientia nostra convenit, fra-
 ter, dare operam, ne quis culpa nostra de ecclesia
 pereat: si quis autem ultro, & crimine suo perierit, &
 penitentiam agere, atque ad ecclesiam redire noluerit,
 nos in die iudicii inculpato futuros credimus, qui con-
 sulimus finitati, illos solos in penis remanuros, qui
 noluerint consilii nostri salubritate sanari. Nec move-
 re nos debent convicia perditorum, quo minus a via re-
 cta, & a cetera regula non recedamus, quando & Aposto-
 lus in iustis dicens m, [Si hominibus placere, Christi servus
 non essem.]

DISTINCTIO XLVIII.

Robinetur etiam neophyti n in Episcopos ordinari,
 ut qui heri erat catechomenus, hodie non sua Episco-
 pus: qui heri erat in theatro, hodie non sedit in eccle-
 sia: qui vesperis erat in circo, hodie non ministrat altario: qui du-
 dum fuerat savor histriionum, hodie non sit conficator vici-
 tium. Causa autem huius prohibitionis est secundum Aposto-
 lum, ne elatus in superbiam, tanquam religio Christiana pluri-
 mum eo egeret, incidat in ruinam diaboli. Monachos namque
 sacerdos nescit habere humilitatem, observare modos personarum,
 vel se contemere: non jejuniare, non slevit, non se cor-
 rexerit, non pauperibus erogavit. In arrogantiam (qua est ruina

a 2. Reg. 11. b i. Tim. 3. c In comm. ad c. 1. epist. ad
 Titum. d itaque. e Psal. 36. f Hieron. 19.
 g Gen. 9. h Gen. 21. i Malach. 1. k al. descenderunt.
 l Apoc. 22. m Galat. 2. n i. Tim. 3. glossa ordinandi videtur,
 & Hier. Oceano.